

FAKTORİNG İŞLEMİ ÇERÇEVESİNDE ÇEKİ CİRO İLE TEMLİK ALAN ÜÇÜNCÜ KİŞİYE KARŞI ŞAHSİ DEF'İLERİN İLERİ SÜRÜLMESİ

Necat AZARKAN*

ÖZ

Gelişmiş ülkelerdeki yeni finansman tekniklerini benimseyen ve bu teknikleri gecikmeksizin uygulamaya koyan ülkemizde faktoring faaliyetleri ilk kez 1983 yılında başlamıştır. Alacakların takibi (istihbarat), tahsili, garanti edilmesi, finansman sağlanması, pazar araştırması, kredi istihbaratı yapılması, ticari risklerin üstlenilmesi ve muhasebe kayıtlarının tutulması gibi hizmetleri içeren faktoring, yeni bir finans tekniği olmasına rağmen ülkemizde özellikle küçük ve orta ölçekli işletmelerde çok hızlı bir gelişim göstermiş ve ortaya çıkan ihtiyaca paralel olarak 21.12.2012 tarihinde kabul edilen ve 12.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren “6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu” ile kapsamlı bir şekilde düzenlenmiştir. Finansal kuruluş olarak faaliyet gösteren finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin kuruluş ve çalışma esasları ile finansal kiralama, faktoring ve finansman sözleşmelerine ilişkin usul ve esasları düzenleme amacını taşıyan 6361 sayılı Kanun’da düzenlenen hükümlerden sadece bir kısmının emredici nitelik taşımaları sözleşmelerde esnek ve faktoring faaliyetine uygun hükümlere yer verilebilmesine imkân sağlamaktadır. Bununla birlikte; factor ile temellük edilen

* Yrd. Doç. Dr., Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, E-Mail: necatazarkan@gmail.com.
Makalenin Gönderim Tarihi : 24.11.2016.
Makalenin Kabul Tarihi : 06.03.2017.

Factoring İşlemi Çerçevesinde Çeki Ciro İle Temlik Alan Üçüncü Kişiyeye Karşı Şahsi Def'ilerin İleri Sürülmesi

alacağın borçlusu arasında herhangi bir hukuki ilişki bulunmadığından, borçlunun müşterisine karşı sahip olduğu ve aralarındaki temel ilişkiden kaynaklanan def'ilerini factore karşı ileri sürüp süremeyeceği sorununu ortaya çıkarmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Factoring, kambiyo senedi, şahsi def'i, çek, ciro.

ERHEBUNG DER PERSÖNLICHEN EINWENDUNGEN GEGEN DEN INDOSSANTEN BEIM FAKTORINGVERFAHREN

ZUSAMMENFASSUNG

In unserem Land, in welchem die neuesten Finanztechniken angenommen und ohne Verzögerung angewandt werden, beginnen die Factoringleistungen erstmals im Jahre 1983. Factoring, welches sich in jüngster Zeit zu einer gefragten Finanzierungsalternative entwickelt hat, die besonders für kleine und mittelständische Unternehmen attraktiv ist, ermöglicht es einem Unternehmen die Betreuung und Garantierung von Forderungen, Liquiditätsgewinn, Kreditwürdigkeit Risikoabsicherung, Entlastung der Buchhaltung. Um den praktischen Bedarf zu decken, wurde am 21.12.2012 Leasing-, Factoring und Finanzunternehmensgesetz Nummer 6361 erlassen und am 12.12.2012 im Gesetzblatt veröffentlicht. Das Gesetz Nummer 6361, welches die zum Teil obligatorische Vorschriften zur Gründung und Regelung von Leasing-, Factoring-, und Finanzunternehmen sowie zur Grundlagen von Factoringverträgen beinhaltet, ermöglicht die flexible Gestaltung von Factoringverträgen. Dabei, da es zwischen dem Factor und dem Zedenten kein rechtliches Verhältnis besteht, kommt die Frage auf, ob der Schuldner, die persönlichen Einreden, die aus dem Grundverhältnis entstammen und sich gegen den Gläubiger richten, gegen den Factor geltend machen kann.

Stichwörter: Factoring, Wechsel, persönliche Einrede, Scheck, Indossament.

I. GİRİŞ

Yeni bir finans tekniği olmasına rağmen 1980'li yıllardan itibaren dışı açılmanın bir sonucu olarak Türkiye ekonomisinde yer alan factoring kurumu; öncelikle bankaların bünyesinde faaliyete geçmiş, daha sonra

bağımsız tüzel kişilik sahibi factoring şirketleri durumuna dönüşmüştür¹. Bankalarda kredi sürecindeki formaliteler ve ihtiyaç sahiplerinin ticari ilişkiden kaynaklanan mal satışları karşılığında düzenledikleri faturanın kısa süre içinde paraya tahvil edilmesi görevini üstlenmiş olan factoring firmaları, finans sektörünün önemli kurumlarından biridir². Faktor adı verilen bir banka veya factoring şirketi ile müşteri arasında, faktor'ün müşterinin yapacağı ticari satışlardan doğacak alacakları devralarak tahsilini üstlendiği bir ilişki olarak tanımlanabilecek olan factoring maliyet açısından daha avantajlı ve işletmeye finansal yönden daha yararlı olabilmektedir. Zira firmaların kısa vadeli sermaye ihtiyaçlarının bu şekilde giderilmesi ile ihracatçı işletme güvenle üretim yapmakta ve ülke ihracatının, iç ve dış ticaret hacminin artmasına yardımcı olmaktadır. Yine factoring işlemlerinin maliyeti, vade farkına dayalı maliyetlerinden daha düşük olduğu için, ülkede fiyatları ve enflasyonu düşürücü bir etki yapmaktadır³.

II. FAKTORİNG SÖZLEŞMESİ

A. Tanımı

Günümüzde tüm dünyada bilinen ve uygulanan bir finansman yöntemi olan factoring sözleşmelerinin tanımı konusunda öğretide görüş birliği bulunmamaktadır. Kelimenin etimolojisi araştırıldığında latince “facere” fiilinden türemiş olduğu ve “bir şey yapmak, icra etmek” anlamına geldiği görülmektedir. Buna göre; “factoring”, “bir kimsenin bir başkası için bir şey yapması, bir şey icra etmesi” olarak tanımlanabilir⁴. Bazı yazarlar factoringi üreticilere alacak yönetimi, tahsilât yönetimi ve nakit yönetimi hizmeti veren, bu fonksiyonların yanı sıra danışmanlık, pazar araştırmaları ve bilgi işlem hizmetleri sunan bir

¹ Kaya, Özge: Factoring Sözleşmeleri, http://www.turkhukuksitesi.com/makale_923, erişim tarihi 21.12.2016.

² Oy, Osman / Alkım, Seçkin / Yahya, Süleyman: Factoring, Beta Yayınevi, İstanbul, 2008, s. 1.

³ İnal, Zehra: Factoring Uygulamaları Ve İşletmelerin Finansal Yapılarına Etkisi, İnönü Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Malatya 2006, s. 106.

⁴ Kocaman, Arif B.: Factoring İşleminin Hukuki Niteliği, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayını, Ankara, 1992, s. 16.

finansal paket olarak tanımlarken⁵, bazı yazarlar tarafından yapılan tanıma göre ise faktoring, yurtiçi ve yurtdışı satış yapan firmaların bu satışlarından doğan kısa vadeli alacak ve haklarının factor olarak adlandırılan mali aracı kuruluş tarafından devralınmasıdır⁶. Öğretideki bu tanımları dikkate alan kanun koyucu 21.12.2012 tarihinde kabul edilen ve 12.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6361 sayılı “Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu”nun 38/1 maddesinde faktoring sözleşmesini şu şekilde tanımlanmıştır: “*Factoring sözleşmesi; mal veya hizmet satışından doğmuş fatura ile tevsik edilen alacaklar ile Kurulca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde tevsik edilebilen mal veya hizmet satışına bağlı doğacak alacakları devir almak suretiyle, faktoring şirketinin müşterisine sağladığı tahsilat, borçlu ve müşteri hesaplarının tutulmasının yanı sıra finansman veya faktoring garantisi fonksiyonlarından herhangi birini ya da tümünü içeren sözleşmedir*”.

B. Tarihi Gelişimi

Factoringin dünyada bilinen ilk uygulamaları Mezopotamya'da M.Ö. 4000'li yıllarda “alacağın temliki” şeklinde görülmüştür⁷. Roma dönemlerinde ise factor kelimesinin “mümessil, başka birinin ticari işlerini takip eden” anlamında kullanıldığı bilinmektedir⁸. 19. yüzyıl sonlarında Avrupalı tekstil üreticilerinin mallarını komisyoncular aracılığı ile değil doğrudan satmaya başlamalarıyla faktoring işlemleri önce Amerika'da daha sonra Avrupa ülkelerinde ve Japonya ve diğer Asya ülkelerinde hızla yayılmıştır. Kıta Avrupası'ndan Amerika'ya süregelen göçler nedeniyle 19. yüzyılda hızla çoğalan nüfus, tekstil ürünleri ağırlıklı olmak üzere, Avrupa mallarına gittikçe artan bir talep göstermişti. Talebe hemen cevap verebilmek için de stokta mal tutma ihtiyacı oluştu⁹. İlk factorler bu ihtiyaca cevap vermek amacıyla bir ücret karşılığında kuzey Amerikalı alıcıların ödemelerini garanti altına alan

⁵ Emen, İsmail: Faktoring, Mali Dünyamızın Yeni Kavramları: Faktoring, Leasing, Forfaiting, Futures ve Options, İstanbul Mülkiyeliler Vakfı, İstanbul, 1992, s. 75.

⁶ Çeker, Mustafa: Uluslararası Faktoring Sözleşmeleri ve Karşılaşılan Bazı Hukuki Sorunlar, BATİDER, 1994, C. XVII, S. 4, s. 111.

⁷ Kazmacı Uzun, Özge: Faktoring Sözleşmesi, İstanbul, 2014, s. 3.

⁸ Faktoring işlemlerinin tarihi gelişimi için bkz. Schwarz, Werner: Faktoring, 4. Aufl., Deutsche Sparkassenverlag, Stuttgart, 2002, s. 18.

⁹ Schwarz, ibid, s. 18.

İngiliz yünlü kumaş fabrikalarının Amerika'daki satış temsilcileri idi¹⁰. Ancak bu dönemde faaliyet gösteren factorlerin hizmetleri genellikle malların mülkiyetini alma, depolama, alıcı bulma, malı teslim etme ve alıcılardan tahsilat gerçekleştirme kapsıyordu. Zamanla sayıları giderek artan factorlar, kendilerine konsinye gönderilen mallar karşılığında ihracatçılara kredi vererek destek olma kabiliyetine eriştiler¹¹. Bu kredilerin teminatı, faktörün malların satışından kendini ramburse etme hakkı idi. Bu hak daha sonraları, faktörlere satıcının mallarına ipotek koyma hakkını veren 1889 tarihli Factor Act'ın yürürlüğe girmesi ile tescillendi. Bu hak, faktora kredi geri ödeninceye dek uhdesindeki malları tutma yetkisi tanıyordu. Ancak, 1890 yılında yürürlüğe giren ve tüm tekstil ürünlerine % 49,5 oranında koruma vergisi getiren McKinley-Vergi-Tarifesi nedeniyle 19. yüzyılın ikinci yarısında itibaren Amerikalı factorların rolü önemli oranda değişti. Vergilerin artması ve İngiliz üreticilerin Amerika pazarına yönelik ilgisinin giderek azalması ile ürünler numune kullanarak çalışan satış aracılıları tarafından doğrudan alıcıya satılmaya başlandı¹². Dolayısıyla, ihracatçılar factoring depolama, pazarlama ve dağıtım hizmetlerine artık ihtiyaç duymuyorlardı; ancak, finansal hizmetlerinden yararlanmayı sürdürmek istiyorlardı. Bu finansal hizmetlerin yasal zemini faktörün ürünleri satması ve finansman maliyetini buradan karşılaması idi. Ancak, değişen ortamda bu sistem artık işlemiyordu. İhracatçının alıcıya yapılan doğrudan satışlardan alacaklarının faktora temlik edilmesi gerekiyordu. Faktoring, faktörlerin bu değişen ortamda müşterilerinin ihtiyaçlarını tanımları ile başlamıştır.

C. Hukuki Niteliği

Mevzuatımıza ilk olarak “90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” ile giren factoring işlemlerinin hukuki niteliği konusunda öğretide bir görüş birliği bulunmamaktadır¹³.

¹⁰ Schwarz, ibid, s. 18.

¹¹ Schwarz, ibid, s. 18.

¹² Schwarz, ibid, s. 18.

¹³ Faktoring sözleşmesinin hukuki niteliği ile ilgili olarak alacak satımı nazariyesi, karz kredi nazariyesi ve karma muhtevalı sözleşme nazariyeleri çerçevesinde oluşmuş çeşitli görüşler bulunmaktadır, ayrıntılı bilgi için bkz. Özakman, Cumhuriyet: Faktoring Sözleşmeleri, İstanbul, 1989, s. 28; Toroslu, M. Vefa: Hukuksal ve Finansal Açısından Faktoring, İstanbul, 2011, s. 203 vd.; Kocaman, op.cit., s. 45 vd.; Tiryaki, Betül: Faktoring İşlemi ve Faktoring

Her ne kadar öğretilerde bazı yazarlar faktoring sözleşmelerini gerçek ve gerçek olmayan faktoring sözleşmeleri olmak üzere ikiye ayırmakta ve bu temel üzerinden hareketle, gerçek faktoring sözleşmelerinin satım sözleşmesi, gerçek olmayan faktoring sözleşmelerinin ise tüketim ödünçü sözleşmesi niteliğinde olduğunu ileri sürmekteyse de, öğretilerde ki baskın görüş, faktoring sözleşmelerinin münferit sözleşme tiplerine ilişkin edimleri taşıyan bir karma sözleşme olduğu yönündedir¹⁴. Buna göre, faktoring sözleşmesine ilişkin bir uyuşmazlığın çözümü için öncelikle içerdiği tipik akitlere ilişkin hükümlerden kıyasen yararlanılmaya çalışılacak; bunun mümkün olmaması halinde Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerine başvurularak çözüm bulunması denenecek; bunun da mümkün olmaması halinde ise, örf ve adet hukuku kurallarına başvurulacak; burada da soruna ilişkin bir çözüm bulunamaması durumunda Türk Medeni Kanunu'nun 1. maddesi doğrultusunda hakimın hukuk yaratması yoluna gidilecektir¹⁵.

D. Faktoring İşleminin Tarafları ve Yükümlülükleri

Faktoring işlemine katılan taraf sayısı işleminin yurtiçinde ve yurtdışında gerçekleşmesine göre, farklılık gösterir. Tarafların her birisinin aynı ülkede bulunması nedeniyle “yurtiçi faktoring” olarak adlandırılan faktoring işlemi alacak sahibi (müşteri, işletme), alacakları devralan (factor) ve borçlu (malları satın alan) olmak üzere üç kişilik bir ilişkiyi işaret eder¹⁶. Faktoring işlemi / hizmetini talep eden kişi olan müşteri, borçlu ile yapmış olduğu sözleşme uyarınca malları sevk etmiş, hizmetleri ifa etmiş olmalı ve borçlunun herhangi bir kesinti, mahsup veya karşı alacak hakkı olmaksızın fatura bedelinin tamamı için yükümlü

İşleminin Hukuki Niteliği, DEUHF Dergisi, C. 8, S. 2, İzmir, 2006, s. 189 vd.; Kazmacı Uzun, op. cit., s. 48.

¹⁴ Kocaman, op.cit., s. 112; Şener, Oruç Hami: Faktoring'de Borçlunun Hukuki Durumu ve Özellikle Temlikin Sözleşmeyle Yasaklanması, Ankara, 2005. s. 16.

¹⁵ Demir, Remzi: Faktoring Sözleşmesi, E-Journal Of Yasar University, C. 8, Özel Sayı, İzmir, 2013, s. 881.

¹⁶ Uluslararası faktoring işlemlerinde ise üç tarafa ek olarak birde yurt dışında bulunan borçludan alacağı tahsil edecek olan, ‘yurt dışındaki factor (muhabir factor) tarafı bulunur, bkz. Martinek, Michael: Moderne Vertragstypen, Band I, Leasing und Faktoring, München, 1991, s. 222.

olduğuna dair güvence vermelidir¹⁷. Müşterinin alacaklarını devir ve satın alarak, karşılığında nakit ödeyen şirket olarak tanımlanan¹⁸ factor ise, müşterinin malı teslim ederek, fatura suretlerini sunması üzerine derhal alacağın % 80-90'ını ödemekle yükümlü olup, bunun yanında, üçüncü şahıs borçluların kredi değerini sıkı bir şekilde kontrol etmek, müşterisine pazar ve üretim politikaları hakkında bilgi vermek ve alacaklara ilişkin muhasebeyi yapıp, ticari defterleri tutmak gibi görevleri vardır¹⁹. Satıcıdan vadeli olarak mal veya hizmet satın alarak ona borçlu duruma gelen kişi veya işletme olarak tanımlanabilecek²⁰ borçlu ise, vadesi geldiğinde borcunu factor'e ödemelidir.

E. Faktoring Sözleşmesinin Şekli

6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu'nun 38/2 maddesi uyarınca faktoring sözleşmesinin yazılı şekilde düzenlenmesi zorunludur. Gerçekten de, Türk Borçlar Kanunu'nun 184. maddesinin birinci fıkrasında, alacağın devri yazılı şekle tabi tutulmuştur. Şekil şartı ispat şartı olmayıp, sıhhat şartıdır²¹. Sürekli borç ilişkisi halinde bulunan alacağın temlikine ilişkin özellikleri bünyesinde barındıran faktoring sözleşmesi, müşterinin alacaklarını önceden ve toptan şekilde temlikini içerdiğinden yazılı şekilde yapılması zorunludur. Tarafların iradelerini içeren adi yazılı şekil yeterli olup, resmi şekilde yapılmasına da engel yoktur. Resmi şekil, faktoring sözleşmesinin içeriği ve imzaların sıhhati açısından ispata ilişkin kolaylık sağlar. Bu sözleşme, uygulamada faktoring şirketleri tarafından matbu formda hazırlanmaktadır.

¹⁷ Satıcı firma buna ek olarak temlik edilen her alacağa ilişkin faturanın bir kopyasını faktoring şirketine vermeli, borçluya ancak faktoring şirketine ifa etmekle borcundan kurtulacağını bildirmeli ve borçluya ilişkin sahip olduğu tüm bilgileri faktoring şirketine iletmelidir. Satıcı firma ayrıca, hesap defterlerini usulüne uygun tutmak ve borç ilişkisinin konusunu oluşturan mal ve hizmetlere ilişkin vergileri ödemek ile yükümlüdür. Bkz. Demir, op.cit., s. 892.

¹⁸ Tiryaki, Betül: Faktoring İşlemi ve Faktoring İşleminin Hukuki Niteliği, DEÜHF Dergisi, C. 8, S. 2, İzmir, 2006, s. 192.

¹⁹ Martinek, op. cit., s. 222.

²⁰ Demir, op. cit., s. 891.

²¹ Kazmacı Uzun, op.cit, s. 76.

F. Alacağın Faktoring İşlemi İle Devri

Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmeliğin 22. maddesinin (2) numaralı fıkrası; "...faktoring şirketleri kambiyo senetlerine dayalı olsa bile, bir mal veya hizmet satışından doğmuş veya doğacak fatura veya benzeri belgelerle tevsik edilemeyen alacakları satın alamazlar veya tahsilini üstlenemezler." hükmünü amirdir. Bu çerçevede, doğmuş alacaklar açısından faktoring işleminin gerçekleşmesi için alacağın fatura veya fatura yerine geçen belgeler ile tevsik edilmiş olması, doğacak alacaklar açısından ise temlik alınan alacakların fatura ve fatura yerine geçen belgeler ile tevsik edilebilir bir alacak olması ve alacağın hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başladığı anda bu durumun fatura veya fatura yerine geçen belgeler ile tevsik edildiğinin faktoring şirketince takip edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu'nun 04.01.2011 tarihli "*Factoring Şirketleri Tarafından Doğacak Alacakların Temlik Alınabilmesinin Usul ve Esaslarına İlişkin Genelge*"si uyarınca mal veya hizmet satışına bağlı olarak doğacak alacağın temlik alınabilmesi için; faktoring şirketi ile faktoring şirketi müşterisi arasında doğacak alacağın temlikine yönelik bir sözleşme yapılması, söz konusu sözleşmede işin tanımının, alacağın niteliğinin, tutar veya tutarın hesaplanamaması durumunda, hesaplamaya temel oluşturacak veriler çerçevesinde belirlenen azami faktoring limiti ile ödeme şartlarının açıkça belirtilmiş olması, bahis konusu sözleşmedeki söz konusu hususların, faktoring şirketi müşterisi ile borçlu arasında imzalanan sözleşme, sipariş formu, proforma fatura ve / veya akreditif belgeleri ile varsa bunlara ilave olarak doğacak bir alacak olacağını gösteren diğer belgelerle tevsik edilmesi; mal veya hizmet satışından kaynaklanan bir ticari ilişki bulunduğunu ve temlike konu alacakların da bu ticari ilişki çerçevesinde doğacağını ispatlayacak şekilde bütün bu belgelerin doğruluğunun ve tutarlılığının bir bütün halinde kontrol edilerek değerlendirilmesi, bunların BDDK denetim elemanları tarafından yapılacak denetime hazır bir şekilde dökümante edilmesi; alacağın doğmasını müteakip düzenlenecek fatura veya fatura benzeri belgelerin mutlak suretle en kısa süre içerisinde faktoring şirketi tarafından müşteriden temin edilerek işlem dosyasına eklenmesi zorunluluk arz etmektedir.

III. ŞAHSİ DEF'İLERİN ÇEKİ FAKTORİNG İŞLEMİ ÇERÇEVESİNDE CİRO İLE TEMLİK ALAN ÜÇÜNCÜ KİŞİYE KARŞI İLERİ SÜRÜLMESİ

A. Def'i Kavramı

Def'i kavramı, gerek borçlar hukukunun gerek ticaret hukukunun kıymetli evrak kitabının önemli kavramlarından biridir. Genel olarak, borçlunun borçlu bulunduğu bir edimi, özel bir nedene dayanarak sürekli veya geçici olarak yerine getirmekten kaçınma hakkını tek taraflı irade beyanı ile kullandığı bir savunma yolu²² olarak tanımlanabilecek olan def'i borçlunun talepte bulunanın iddiasını kabul etmekle birlikte, talebe karşı olarak ileri süreceği bir hakka dayanarak edimin ifasını reddetmesi olanağı sağlar²³. Bu ret davalıya tanınmış bir hak olup, mevcut talep veya iddia karşısında davalıya “yükümlü olduğum halde yükümlümü yerine getirmeme hakkımı kullanıyorum” deme imkânı sağlar²⁴. Görüldüğü üzere mevcut bir talep üzerine kullanılan kaçınma yetkisi, bir borç ilişkisinde taraflar bakımından tali nitelikte haklar doğurur ve dar anlamda def'i olarak adlandırılır. Dar (teknik) anlamda def'i, herhangi bir hak talebi karşısında kalan borçlunun bu hakkın varlığını kabul etmekle birlikte, haklı bir nedene (yasa veya sözleşmenin verdiği bir yetkiye) dayanarak bunu yerine getirmek zorunda olmadığını bildirmesidir²⁵.

22 Erzurumluoğlu, Erzan: Medeni Hukukta İtiraz ve Defi, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, C. 9, S. 1-2, Ankara, 1977, s. 137 vd.; Eren, Fikret: Borçlar Hukuku - Genel Hükümler, 19. Bası, İstanbul, 2015, s. 68 vd.; Oğuzman, Kemal / Barlas, Nami: Medeni Hukuka Giriş, 22. Bası, İstanbul, 2016, s. 118 vd.; Dural, Mustafa / Sarı, Suat: Türk Özel Hukuku - Temel Kavramlar ve Medeni Kanununun Başlangıç Hükümleri, İstanbul, 2016, s. 145 vd.; Serozan, Rona: Medeni Hukuk, Genel Bölüm, İstanbul, 6. Baskı, 2015, s. 171; Tunçomağ, Kenan: Borçlar Hukuku - Genel Hükümler, C. I, İstanbul, 1976, s. 35; Hatemi, Hüseyin: Medeni Hukuka Giriş, 7. Baskı, İstanbul 2012, s. 129; Reisoğlu, Safa: Borçlar Hukuku - Genel Hükümler, 25. Baskı, İstanbul, 2014, s. 36; Öztan, Bilge: Medeni Hukuk'un Temel Kavramları, 41. Bası, Ankara, 2016. s. 73; Kılıçoğlu, Ahmet: Borçlar Hukuku - Genel Hükümler, Genişletilmiş 19. Baskı, Ankara, 2015, s. 19; Çukadar, Neslihan: Borç İlişkilerinde Def'i Hakkı ve İtirazlar, s. 19 vd.

23 Tunçomağ, op. cit., s. 35; Hatemi, op. cit., s. 129; Serozan, op. cit., s. 171.

24 Serozan, op. cit., s. 171.

25 İmregün, Oğuz: Kıymetli Evrak Hukuku, İstanbul, 2007, s. 20; Pulaşlı, Hasan: Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, 4. Baskı, Ankara, 2015, s. 35;

B. Kambiyo Hukukunda Def'iler

6102 sayılı TTK'nın üçüncü kitabının dördüncü faslında düzenlenen kambiyo senetlerinin ortak özellikleri tedavül kabiliyetine sahip olma, emre yazılı olma, sıkı şekil şartlarına bağlı olma, kamu itimadına mazhar olma, para alacağı ihtiva etme ve müteselsil sorumluluk ilkesinin geçerli olmasıdır. Bir senedin tedavül kabiliyeti, içerdiği hakkın iktisadi anlamda değerlendirmeye elverişli olmasına ve bir senette belli bir tarzda mündemiç kılınmasına bağlıdır²⁶. Bu anlamda, "hakkın senetle belli bir şekilde mündemiç kılınmış olması" senedin emre veya hamiline kaydını içermesi anlamına gelmektedir ki²⁷, kambiyo senetleri zaten kanunen emre yazılı senetlerdendir. Bu nedenle emre yazılı senetler ciro ve teslim, hamiline yazılı senetler ise sadece teslim yoluyla devredilebilirler. Kambiyo senetlerinin bu şekilde devredilebilmeleri ve kambiyo senetlerinde hakkın belirli bir tarzda mündemiç kılınması, bu senetlerin tedavülünü kolaylaştırır²⁸. Bu bağlamda, el değiştirme fonksiyonuna sahip olan, diğer bir ifade ile tedavül ve ödeme araçları olarak işlem gören evrakta güven zorunlu olduğundan, bu tür evrakların bir kez yaratılıp piyasaya sürüldükten sonra mümkün olduğu ölçüde itiraza uğramamaları gerekir²⁹. Bu güven ise, senedi devredenden önceki hak sahiplerine karşı ileri sürülebilen def'ilerin senedi devralana karşı ileri sürülememesinin kabulü ile mümkün olabilir³⁰. Zira def'ilerin hepsinin her hamile karşı ileri sürülebilmesi kambiyo senetlerinin tedavül yeteneğinin büyük ölçüde ortadan kalkmasına neden olacak, buna karşılık, def'ilerin tümünün istisnasız reddedilmesi ise, senet borçlusunu açısından tahammül edilemez riskleri beraberinde getireceğinden senet ilişkisine girmek imkansız hale gelecektir³¹. Bu nedenle kambiyo senetlerinde def'iler konusunda en önemli sorun, bir taraftan def'ileri senet borçlusunu tahammül edilemez riskler altında bırakmayacak şekilde

Budak, Levent / Çelik, Sengül: Emre Yazılı Senetlerde Def'iler, Adalet Dergisi, S. 4, Ankara, 1988, s. 44.

²⁶ Öztan, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 19. Baskı, Ankara, 2015, s. 69.

²⁷ Öztan, ibid., s. 70.

²⁸ Karayalçın, Yaşar: Ticaret Hukuku III – Ticari Senetler, Ankara, 1970, s. 54.

²⁹ İmregün, op. cit., s. 4.

³⁰ Tekinalp, Ünal / Poroy, Reha: Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, 21. Baskı, İstanbul, 2013, s. 2.

³¹ Hueck, Alfred / Canaris, Claus-Wilhelm: Recht der Wertpapiere, 11. Aufl., München, 1977, s. 132.

düzenlemek, diğer taraftan da senedin tedavül yeteneğini azaltmamak noktasında toplanmaktadır³².

C. Kambiyo Senetlerinde Şahsi Def'iler

Türk Ticaret Kanunu'ndaki düzenlemeler incelendiğinde def'ilerin; senedin hükümsüzlüğüne ilişkin def'iler, senet metninden anlaşılan def'iler ve şahsi def'iler şeklinde üçlü bir ayrıma tabi tutulduğu söylenebilir. Senedin hükümsüzlüğüne ilişkin def'ileri, senet ve eklerinden anlaşılın veya anlaşılmasın, senedin bütün veya bir kısım sorumlular bakımından hükümsüz sayılmasını gerektiren def'iler³³, senet metninden anlaşılan def'ileri ise senedin muhtevassından, dış görünüşünden anlaşılıp da senedin hükümsüzlüğüne ilişkin olanların dışında kalan def'iler olarak tanımlamak mümkündür³⁴. Şahsi def'iler ise kambiyo senetlerindeki borç taahhüdünün objektif mevcudiyetine hiçbir etkisi olmayan, borçlu ile belli bir alacaklı arasındaki hukuki ilişkilerden doğan def'ilerdir³⁵. Hukuki görünüş ilkesi gereğince şahsi def'ilerin iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi mümkün değildir³⁶. Bu şekilde bir def'i sınırlaması senedin tedavül senedi olma fonksiyonuna uygun olup, senedin sonraki müktesiplerinin korunması amacına da hizmet eder³⁷. Ancak bu kuralın istisnası poliçe ile ilgili düzenlemelerin yer aldığı TTK'nın 687. maddesinde düzenlenmiştir. Kanunun bu maddesine göre; “*Poliçeden dolayı kendisine başvurulmuş kişi, düzenleyen veya önceki hamillerden biriyle kendi arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def'ileri başvuran hamile karşı ileri süremez; meğerki, hamil, poliçeyi iktisap ederken bile bile borçlunun zararına hareket etmiş olsun*”. Bu madde hükmü TTK'nın 778. maddesi gereğince bonolar, TTK'nın 818. maddesi gereğince çekler için de uygulanacaktır.

Benzer bir hüküm “6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring Ve Finansman Şirketleri Kanunu”nun 9/3 maddesinde düzenlenmiştir.

³² Akdeniz, Umur: Kambiyo Senetlerinde Def'iler, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 2007, s. 10.

³³ Domaniç, Hayri: Kıymetli Evrak Hukuku, İstanbul, 1960, s. 115.

³⁴ Cerrahoğlu, Fadlullah, Türk Ticaret Kanunu ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Bonoda Mutlak Def'iler, İstanbul, 1974, s. 50.

³⁵ Öztan, op.cit, s. 234.

³⁶ Bkz. Yargıtay 19. HD., 06.02.2003 tarih E. 2002/10843 K. 2003/1101. sayılı kararı (Legal Hukuk Dergisi, Mart 2003, s. 695 vd.).

³⁷ Baumbach / Hefermehl, s. 216.

Factoring İşlemi Çerçevesinde Çeki Ciro İle Temlik Alan Üçüncü Kişiyeye Karşı Şahsi Def'ilerin İleri Sürülmesi

Anılan maddede “Bir kambiyo senedinin ciro yoluyla faktoring şirketine devri hâlinde, kambiyo senedinden dolayı kendisine başvuru olan kişi, düzenleyen veya önceki hamillerden biriyle kendi arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def'ileri faktoring şirketine karşı ileri sürmez; meğerki, faktoring şirketi kambiyo senedini iktisap ederken bile borçlunun zararına hareket etmiş olsun” hükmüne yer verilmiştir. Söz konusu maddenin gerekçesinde “Factoring şirketlerinin müşterilerine finansal hizmetler vermeleri, mal ve hizmet satımının tarafı olmamaları nedeniyle, ciro yoluyla faktoring şirketine devredilen bir kambiyo senedinden dolayı kendisine başvuru olan kişinin, düzenleyen veya önceki hamillerden biriyle kendi arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def'ileri faktoring şirketine karşı ileri sürmesinin engellenmesi amaçlanmıştır. Ancak faktoring şirketi kambiyo senedini iktisap ederken, bile bile borçlunun zararına hareket etmiş ise bu hüküm uygulanmayacaktır. Bu bağlamda, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun “Def'iler” başlıklı 687 nci maddesi ile paralellik sağlanması hedeflenmiştir” denilmektedir. Böylelikle her ne kadar, Faktoring şirketlerinin müşterilerine finansal hizmetler vermeleri, mal ve hizmet satımının tarafı olmamaları nedeniyle, ciro yoluyla faktoring şirketine devredilen bir kambiyo senedinden dolayı kendisine başvuru olan kişinin, düzenleyen veya önceki hamillerden biriyle kendi arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def'ileri faktoring şirketine karşı ileri sürmesinin engellenmesinin amaçlandığı belirtilmişse de, burada asıl amaç kanun koyucunun da açıkça belirttiği üzere 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun “Def'iler” başlıklı 687 nci maddesi ile paralellik sağlanmasıdır.

Ancak kanımızca sözü edilen bu düzenlemelerin 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu'nun³⁸ 9/2 hükmüyle birlikte değerlendirilmesi gerekir³⁹. Bu sonuncu hükme göre,

³⁸ Bu kanun 13.12.2012 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup kanunun uygulanmasına yönelik uyuşmazlıklarda ihtilâfın ortaya çıktığı tarihlere göre değerlendirme yapılması gerekmektedir.

³⁹ Ülkemizde faktoring ile ilgili kanuni bir düzenleme yapılmadan önce; bu kurum ilk olarak “Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” ile düzenlenmiştir. Bu kurumla ilgili ayrıntılı düzenleme ise zaman içerisinde değişikliklere uğrayan “Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları hakkında Yönetmelik” ile yapılmıştır. Bu yönetmelik 10.10.2006 gün ve 26315 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış olup, Yönetmeliğin 33. maddesine göre,

“Faktoring şirketi Kurulca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde kambiyo senetlerine dayalı olsa bile, bir mal veya hizmet satışından doğmuş fatura ile tevsik edilemeyen alacaklar ile Kurulca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde tevsik edilemeyen mal veya hizmet satışına bağlı doğacak alacakları devir alamaz veya tahsilini üstlenemez. Aynı faturaya dayalı birden çok faktoring şirketine yapılan kısmi temliklerin toplam tutarı fatura tutarını aşamaz.” Keza aynı husus Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmeliğin 22. maddesinin (2) numaralı fıkrasında da *“...faktoring şirketleri kambiyo senetlerine dayalı olsa bile, bir mal veya hizmet satışından doğmuş veya doğacak fatura veya benzeri belgelerle tevsik edilemeyen alacakları satın alamazlar veya tahsilini üstlenemezler”* şeklinde kaleme alınmıştır. Bu nedenle her ne kadar kanunda kambiyo senedini düzenleyen temel ilişkiye dayalı def'ilerin faktoring şirketine karşı ileri süremeyeceği düzenlenmişse de, yine aynı kanundaki ve kanunla ilgili yönetmelikteki faktoring şirketleri kambiyo senetlerine dayalı olsa bile, bir mal veya hizmet satışından doğmuş veya doğacak fatura veya benzeri belgelerle tevsik edilemeyen alacakları satın alamazlar veya tahsilini üstlenemezler şeklindeki emredici düzenlemesi gereği keşideci, almak için anlaştığı; ancak alamadığı bir mala karşılık verdiği ve faktoring şirketlerinin de fatura veya benzeri belgelerle tevsik edilemeyen alacak niteliğinde olan çeklerin içerdiği bedeli temellük edemeyeceğini ileri sürebilecektir.

Nitekim Yargıtay 19. Hukuk Dairesi E. 2003/11608 K. 2004/8248 T. 09.07.2004 sayılı kararında “21.12.1994 tarih 22148 Sayılı

Yönetmeliğin 23. maddesinin ikinci fıkrası 01.01.2008 tarihinde, diğer hükümleri ise yayımı tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmeliğin 32. maddesi ile; 28.04.1992 tarihli ve 21212 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan “Finansal Kiralama Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyetlerine İlişkin Yönetmelik”, 08.07.1992 tarihli ve 21278 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan “Finansal Kiralama İşlemlerinde Süre ve Sınırın Tespitine Dair Yönetmelik”, 21.12.1994 tarihli ve 22148 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan “Faktoring Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik” ve 26.07.1994 tarihli ve 22002 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik” yürürlükten kaldırılmış; tüm bu konular tek bir yönetmelikte düzenlenmiş ve bu yönetmelik de 26.06.2009 gün ve 27270 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan “Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik “ ile değişikliğe uğramıştır.

Factoring İşlemi Çerçevesinde Çeki Ciro İle Temlik Alan Üçüncü Kişiyeye Karşı
Şahsi Def'ilerin İleri Sürülmesi

Resmi Gazete'de yayımlanan Factoring Şirketlerinin kuruluş ve çalışma esasları hakkındaki yönetmeliğin 1. maddesinde factoring işlemlerine esas alınacak temlik konusu alacakların “faturaya veya mal veya hizmet satışından doğmuş olduğunu tevsik eden diğer belgelere dayalı bulunması” 8. maddenin (d) bendinde ise “kambiyo senetlerine dayalı olsa bile fatura veya alacağın bir mal veya hizmet satışından doğmuş olduğunu tevsik eden benzeri belgelerle ilişkilendirilmeyen alacakları satın alamayacakları” ifade edilmiştir. Buna göre davalılar arasındaki ilişki temlik ilişkisi olduğundan borçlu davacı temlik edene karşı haiz olduğu bütün def'i ve itirazları temellük edene (factoring şirketine) karşı ileri sürme imkânına sahiptir (BK 167/1)” yönünde hüküm kurmuş ve yine E. 2010/14085 K. 2011/7715 T. 9.6.2011 sayılı kararında da “Davalı U... Makina San. A.Ş. vekili, davaya cevap vermemiş, diğer davalı E... Factoring A.Ş. vekili, müvekkilinin çekleri factoring yönetmeliğine uygun olarak faturalarla birlikte aldığını, iyiniyetli hamil olduğunu, şahsi def'ilerin müvekkiline karşı ileri sürülemeyeceğini bildirerek davanın reddini istemiştir. Mahkemece, davacının davalı U... Makina San. A.Ş.'den alacağı mallara karşılık davaya konu çekleri verdiği halde davalı mal teslim etmediğinden çeklerin bedelsiz kalıp, davacının borcu bulunmadığı, çeklerin diğer davalı factoring şirketine U... Makina San. A.Ş. cirosu ile geçtiği, çek ile birlikte davacı adına düzenlenmiş iki adet faturanın da temlik alındığı, bu suretle factoring yönetmeliğine uygun hareket edildiği ve iyiniyetli yetkili hamil olduğundan şahsi def'ilerin bu davalıya karşı ileri sürülemeyeceği gerekçeleriyle, davanın davalı U... Makina San. A.Ş. yönünden kabulüne, davaya konu çeklerden dolayı davacının davalı U... Makina San. A.Ş.'ye borçlu olmadığına tespitine, diğer davalı hakkında açılan davanın reddine karar verilmiş, hüküm davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir. 10.10.2006 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren “Finansal Kiralama, Factoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik”in 22/2. maddesi hükmü uyarınca, factoring şirketleri kambiyo senetlerine dayalı olsa bile bir mal veya hizmet satışından doğmuş veya doğacak fatura veya benzeri belgelerle tevsik edilemeyen alacakları satın alamazlar veya tahsilini üstlenemezler. Factoring şirketleri belirtilen yönetmelik hükmü uyarınca alacağı temlik alabilirler. Bu durumda, davacı keşideci lehtara karşı da ileri sürebileceği şahsi def'ileri davalı factoring şirketlerine karşı da ileri sürebilir. Somut olayda, davacının çekler sebebiyle davalı U... Makina San. A.Ş.'ye borçlu olmadığı mahkemece saptandığına göre, U... Makina San. A.Ş.'nin davacıya keşide ettiği faturalar gerçek bir alacağı göstermediğinden davanın diğer davalı factoring şirketi yönünden de kabulü gerekirken,

aksi düşüncelerle yazılı şekilde hüküm kurulmasında isabet görülmemiştir.” demek suretiyle bu görüşünü muhafaza etmiştir. Son olarak Yargıtay 19. Hukuk Dairesi E. 2014/16857 K. 2015/3068 T. 5.3.2015 sayılı kararında da “...Davacı vekili, davalının müvekkili aleyhine çeke dayalı takip başlattığını, takibe konu çekin de aralarında bulunduğu bir kısım çeklerin müvekkilince dava dışı E. Ö.'e müvekkiline teslimi taahhüt edilen zeytinler karşılığında verildiğini, ancak adı geçen kişi tarafından malların verilmediğini, davaya konu çekin de bedelsiz kaldığını belirterek müvekkilinin borçlu olmadığını tespitine karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Davalı vekili, müvekkilinin her türlü araştırmayı yaparak temlik işlemini gerçekleştirdiğini, daha önce de yapılan temlik işlemi üzerine davacının çek bedelini ödediğini, müvekkilinin iyiniyetli hamil olup şahsi def'ilerin müvekkiline karşı ileri sürülemeyeceğini bildirerek davanın reddi ile E. Ö.'in davaya dâhil edilmesini istemiştir. Mahkemece, toplanan delillere göre, davaya konu çekin karşılığında davacıya verilmesi gereken malların teslim edilmediği, böylece çekin bedelsiz kaldığı, bedelsizlik def'inin çeki temlik alan davalı Ş... Faktoring Şirketi'ne karşı da ileri sürülebileceği gerekçeleriyle davanın kabulüne karar verilmiş, hüküm davalı vekilince temyiz edilmiştir. Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre, davalı vekilinin yerinde görülmeyen bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve yasaya uygun bulunan hükmün onanmasına...” bedelsizlik def'inin çeki temlik alan faktoring şirketlerine karşı ileri sürülebileceği yönünde görüş bildirmiştir.

IV. SONUÇ

Factoring, vadeli satış yapan firmaların her türlü mal ve hizmet satışından doğan alacak haklarını factor adı verilen finansal kuruluşlara satmak suretiyle kısa vadeli kaynak sağladıkları bir finansman tekniğidir. Çeşitli fonksiyonları içeren komple bir finansman ve hukuki yöntem olan bu uygulamaya factoring işlemi, taraflar arasında uygulandığı sözleşmeye ise, factoring sözleşmesi adı verilir. Bu sözleşmelerden kaynaklanan uyuşmazlıklara uygulanacak hükümler 21.12.2012 tarihinde kabul edilen ve 12.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu ile kapsamlı bir şekilde düzenlenmiştir. Söz konusu Kanun'da her ne kadar bir kambiyo senedinin ciro yoluyla faktoring şirketine devri hâlinde, kambiyo senedinden dolayı kendisine başvuru olan kişi, düzenleyen veya önceki

Faktoring İşlemi Çerçevesinde Çeki Ciro İle Temlik Alan Üçüncü Kişiyeye Karşı
Şahsi Def'ilerin İleri Sürülmesi

hamillerden biriyle kendi arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def'ileri faktoring şirketine karşı ileri süremeyeceği düzenlenmişse de, yine aynı kanundaki ve kanunla ilgili yönetmelikteki faktoring şirketleri kambiyo senetlerine dayalı olsa bile, bir mal veya hizmet satışından doğmuş veya doğacak fatura veya benzeri belgelerle tevsik edilemeyen alacakları satın alamazlar veya tahsilini üstlenemezler şeklindeki emredici düzenlemesi gereği keşideci, almak için anlaştığı; ancak alamadığı bir mala karşılık verdiği ve faktoring şirketlerinin de fatura veya benzeri belgelerle tevsik edilemeyen alacak niteliğinde olan çeklerin içerdiği bedeli temellük edemeyeceğini ileri sürebilecektir.

KAYNAKÇA

- AKDENİZ, Umut: Kambiyo Senetlerinde Def'iler, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 2007.
- BUDAK, Levent / ÇELİK, Sengül: Emre Yazılı Senetlerde Def'iler, Adalet Dergisi, Sayı: 4, Ankara, 1988.
- CERRAHOĞLU, Fadlullah: Türk Ticaret Kanunu ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Bonoda Mutlak Def'iler, Hüsnütabiat Matbaası, İstanbul, 1974.
- ÇEKER, Mustafa: Uluslararası Faktoring Sözleşmeleri ve Karşılaşılan Bazı Hukuki Sorunlar, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Dergisi (BATİDER), 1994, Cilt: XVII, Sayı: 4.
- ÇUKADAR, Neslihan: Borç İlişkilerinde Def'i Hakkı ve İtirazlar, Yetkin Kitabevi, Ankara, 2014.
- DEMİR, Remzi: Faktoring Sözleşmesi, E-Journal Of Yasar University, Cilt: 8, Özel Sayı, İzmir, 2013, s. 877-902.
- DOMANIÇ, Hayri: Kıymetli Evrak Hukuku, İstanbul Üniversitesi Yayınları İstanbul, 1960.
- DURAL, Mustafa / SARI, Suat, Türk Özel Hukuku - Temel Kavramlar ve Medeni Kanununun Başlangıç Hükümleri, Filiz Yayınevi, İstanbul, 2016.
- EMEN, İsmail: Faktoring, Mali Dünyamızın Yeni Kavramları: Faktoring, Leasing, Forfaiting, Futures ve Options, İstanbul Mülkiyeliler Vakfı, İstanbul, 1992.
- EREN, Fikret: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Yetkin Yayınevi, 19. Bası, İstanbul, 2015.
- ERZURUMLUOĞLU, Erzan: Medeni Hukukta İtiraz ve Defi, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 1-2, Ankara, 1977.
- HATEMİ, Hüseyin: Medeni Hukuka Giriş, Gözden Geçirilmiş 7. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012.
- İMREGÜN, Oğuz: Kıymetli Evrak Hukuku – Genel Hükümler / Kambiyo Senetleri / Makbuz Senedi / Varant, Filiz Yayınevi, İstanbul, 2007.

Factoring İşlemi Çerçevesinde Çeki Ciro İle Temlik Alan Üçüncü Kişiyeye Karşı Şahsi Def'ilerin İleri Sürülmesi

İNAL, Zehra: Factoring Uygulamaları Ve İşletmelerin Finansal Yapılarına Etkisi, İnönü Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Malatya 2006.

KARAYALÇIN, Yaşar: Ticaret Hukuku III – Ticari Senetler, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1970.

KAYA, Özge: Factoring Sözleşmeleri, http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_923, erişim tarihi 21.12.2016.

KAZMACI UZUN, Özge: Factoring Sözleşmesi, Vedat Yayınevi, İstanbul, 2014.

KILIÇOĞLU, Ahmet: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Genişletilmiş 19. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2015.

KOCAMAN, Arif B.: Factoring İşleminin Hukuki Niteliği, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayını, Ankara, 1992.

MARTINEK, Michael: Moderne Vertragstypen, Band I, Leasing und Factoring, Verlag C.H. Beck, München, 1991.

OĞUZMAN, Kemal / BARLAS, Nami: Medeni Hukuka Giriş, Kaynaklar – Temel Kavramlar, 22. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2016.

OY, Osman / ALKIM, Seçkin / YAHYA, Süleyman: Factoring, Beta Yayınevi, İstanbul, 2008.

ÖZAKMAN, Cumhuriyet: Factoring Sözleşmeleri, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 1989.

PULAŞLI, Hasan: Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, 4. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2015.

ÖZTAN, Bilge: Medeni Hukuk'un Temel Kavramları, Güncelleştirilmiş 41. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2016.

ÖZTAN, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, Güncelleştirilmiş 19. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2015.

REİSOĞLU, Safa: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 25. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2014.

SCHWARZ, Werner: Factoring, 4. Aufl., Deutsche Sparkassenverlag, Stuttgart, 2002.

SEROZAN, Rona: Medeni Hukuk, Genel Bölüm, 6. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2015.

Necat AZARKAN

ŞENER, Oruç Hami: Faktoring’de Borçlunun Hukuki Durumu ve Özellikle Temlikin Sözleşmeyle Yasaklanması, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2005.

TEKİNALP, Ünal / POROY, Reha: Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, 21. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013.

TİRYAKİ, Betül: Faktoring İşlemi ve Faktoring İşleminin Hukuki Niteliği, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 2, İzmir, 2006, s. 189-214.

TOROSLU, M. Vefa: Hukuksal ve Finansal Açıdan Faktoring, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011.

TUNÇOMAĞ, Kenan: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Cilt: I, Sermet Matbaası, İstanbul, 1976.